

Activiteitenkalender

zondag 4/7, 9 u

Wandeling Thaborberg

Afspraak: Parking Michielsheem, Kattebroekstraat 199, Dilbeek (afrit 12 op de Ring, richting Brussel nemen)

zondag 1/8, 14 u

Wandeling Thaborberg

Afspraak: zie boven

zaterdag 28/8, 20 u

Nacht van de Vleermuis

Multimediapresentatie & wandeling
Afspraak: Watermolen, Lostraat, Sint-Geertrui-Pede

zondag 5/9, 9 u

Wandeling Thaborberg

Afspraak: zie boven

zondag 12/9

Open Monumentendag

wandeling langs de Hopperoute
Afspraak: Kasteel Lamotte, Sint-Uriks-Kapelle

zondag 19/9, 7 u tot 19u30, gratis

De klok rond met Natuurpunt

De klok rond natuuractiviteiten in en rond de Wolfspuiten
Afspraak: tent aan Westrand

zondag 3 oktober, 14 u.

Wandeling op de Thaborberg

Afspraak: zie boven

zondag 17 oktober, 14 u.

Landschapsverkenning Sint-Martens-Bodegem

Afspraak: kerk Sint-Martens-Bodegem

zondag 7 november, 9 u.

Wandeling op de Thaborberg

Afspraak: zie boven

zondag 5 december, 14 u.

Wandeling op de Thaborberg

Afspraak: zie boven

Deelname: gratis voor leden, 1 € voor niet-leden, tenzij anders aangegeven.

Contactpersonen:

Algemeen: Eric De Jonge

02/567 04 38 – eric.dejonge@skynet.be

Vogels: Willy Paessens

02/466 43 90 – paessenswilly@pi.be

Amfibieën: Niels Verhasselt

0486/968706 – niels_verhasselt@hotmail.com

Persrelaties: Myriam Wouters & Erik Loosveldt

02/567 25 11 – erik.loosveldt@advalvas.be

Inschrijving voor activiteiten: Louis De Leeuw

02/569 27 28 – louisdeleeuw@skynet.be

rekening: 000-3250101-19

Natuur•contact & website: Marc Bruneel

02/466 63 28 – info@natuurpunt-dilbeek.be

website: www.natuurpunt-dilbeek.be

Gewestelijk Expresnet bedreigt orchideeën

Natuurpunt Dilbeek eist compensaties vòòr aanvang werken

De spoorwegberm tussen de Ninoofse steenweg en het IJsbos oogt bedrieglijk gewoon, maar onder het lover schuilt een schat aan orchideeën.

Het Gewestelijk Expresnet deed al heel wat stof opwaaien, maar één aspect kwam tot nu toe nauwelijks aan bod: door de verdubbeling van de sporen tussen Aalst en Brussel dreigt een fraai stuk natuur verloren te gaan in het IJsbos. Natuurpunt Dilbeek staat weliswaar volledig achter het basisprincipe van het GEN, maar vraagt dringend aandacht voor deze problematiek.

Orchideeënweelde

Tussen de Ninoofse steenweg en het viaduct van Sint-Anna-Pede liggen langs beide kanten van het spoor de belangrijkste vindplaatsen van de gevlekte orchis – meer specifiek de bosorchis – in Dilbeek. De meeste vindplaatsen in Vlaanderen beperken zich tot een paar tiental exemplaren, maar hier staan, ze werkelijk bij honderden in het open berkenbos op het spoorwegtalud. Belangrijke aantallen daarvan worden rechtstreeks bedreigd door de geplande werken. Ook de grote keverorchis is in voorgaande jaren waargenomen langs het traject, maar dit jaar liet hij zich niet zien. Die vindplaats lijkt overigens gedoemd omdat ze op amper een vijftal meter van het spoor is gelegen.

Hoge natuurwaarde

De aanwezigheid van orchideeën is al waardevol op zichzelf – ze zijn niet voor

Het rapunzelklokje is een van die minder algemene soorten die de schrale bodem van de spoorwegberm weten te appreciëren

niets allemaal beschermd – maar het is vooral een duidelijke aanwijzing voor de hoge natuurpotentieel van het hele gebied. Orchideeën vestigen zich immers alleen in biotopen met heel specifieke kenmerken, waarin doorgaans nog meer zeldzaamheden te vinden zijn. Het rapunzelklokje, dat onlangs ontdekt werd, is er zo een. Het Ijsbos kent natte brongebieden met reuzenpaardestaart, daslook en eenbes, maar ook fraaie boszones met talrijke voorjaarsbloeiërs en interessante schrale taluds. Qua fauna dient vooral de aanwezigheid van de hazelworm vermeld. Maar de grootste verrassing was toch de ontdekking van een heus nest van rode bosmieren een paar weken geleden. De aanwezigheid van de spoorweg maakt het gebied bovendien weinig toegankelijk en dat biedt vogels de nodige rust in het broedseizoen.

Maatregelen

Om al die natuurrijkdom niet verloren te laten gaan, dient dringend ingegrepen. In de eerste plaats eist Natuurpunt Dilbeek dat nog vòòr de werken beginnen in de nabije omgeving compensatiezones worden ingericht waar de belangrijkste bedreigde soorten een toevlucht kunnen vinden. Door snel werk te maken van gericht en intensief natuurbeheer, is de kans op slagen reëel, zelfs op de korte termijn die nog rest. Maar de natuur geeft uiteraard geen garanties. Daarom stelt Natuurpunt Dilbeek dat de compensatiezones ruimer moeten zijn dan de ruimte die

verloren gaat, om een verlies aan kwaliteit enigszins op te vangen door een verhoging van kwantiteit.

Het icarusblauwtje is een opvallende verschijning op de spoorwegberm

Verder dringt Natuurpunt Dilbeek er op aan dat alles in het werk wordt gesteld om de aantasting van de natuur op het traject door het Ijsbos tot een minimum te

beperken. Het ontwerp van de NMBS opteert voor taluds met een geringe hellingsgraad die daardoor sterk in de breedte uitdeinen. Door – waar nodig met gebruik van kunstwerken – steilere hellingen aan te leggen kan heel wat natuur gespaard blijven. Om de schade te beperken, vraagt Natuurpunt Dilbeek ook dat de werkwone tot het strikte minimum wordt herleid en dat alle aanvoer van materiaal gebeurt via de bovenkant van het bestaande talud. Om naderhand een herstel van het biotoop mogelijk te maken, moeten de materialen gebruikt bij de aanleg dezelfde kenmerken vertonen als de huidige. Vooral de zuurtegraad van het materiaal gebruikt bij de aanleg is hierbij belangrijk.

Hinder natuurvriendelijk aanpakken

Verder treedt Natuurpunt Dilbeek de argumenten van de omwonenden bij. Gezien de geluidshinder voor de nabijgelegen wijken zal stijgen zijn geluidswerende inrichtingen nodig. Maar die moeten wel op een natuurvriendelijke manier worden aangelegd. Zo mogen ze bijvoorbeeld geen bijkomend obstakel vormen voor de fauna. Doorlopende verticale muren zijn dus uit den boze.

Tenslotte is Natuurpunt Dilbeek geen voorstander van een treinhalte aan de Ni-noofse steenweg. De troef van het GEN is tijdswinst ten opzichte van een verplaatsing met de auto. Door de trein te laten boemelen gaat dit voordeel verloren en dat kan niet de bedoeling zijn.

zaterdag 28 augustus

Nacht van de vleermuis

Vleermuizen zijn de meest tegendraadse zoogdieren die je kunt indenken. Ze slapen overdag en gaan 's nachts aan de slag. Ze hebben goede ogen, maar kijken liever met hun oren. En in plaats van te lopen op vier poten, zoals elk fatsoenlijk zoogdier, fladderen ze door de lucht.

Eerst maken we via een multimediapresentatie kennis met deze "vreemde vogels" en daarna zien en horen we ze in levenden lijve in de boomgaard van de watermolen.

Afspraak: 20 u
Watermolen, Lostraat
Sint-Geertrui-Pede

zondag 19 september

De klok rond natuur beleven met Natuurpunt

Natuurbehoud, natuurbeheer en natuurontwikkeling mogen in Dilbeek best nog wat méér aandacht krijgen. Nu krijgt een thema aandacht als er a) veel mensen achter staan of b) spektakel rond wordt gemaakt. Het mooiste is de twee te combineren: spektakel maken dat er voor zorgt dat méér mensen achter je thema gaan staan. Door lid te worden van je vereniging, bijvoorbeeld. Dat is de “verborgen agenda” achter de natuurbelevingsdag die Natuurpunt Dilbeek organiseert op 19 september.

We rekenen er op dat alle leden helpen nieuwe leden te werven. Maak tamtam bij al wie je kent in Dilbeek en nodig ze uit om op 19 september met ons de natuur in te trekken.

Wat valt er allemaal te beleven?

We gaan op stap in en rond Dilbeeks belangrijkste natuurgebied, de Wolfspuiten, en nemen bij ieder rondje een ander aspect onder loep. Iedere activiteit duurt ongeveer anderhalf uur. We zijn dus in de weer van 7u tot 19u30. Méér dan de klok rond dus...

7u : **Dauwtrip:** Moeder Natuur ontwaakt

9u : De grootste levende wezens op aarde: **bomen**

11u : **Water:** levensbrenger en landschapsbouwer.

14u : Zorg voor de natuur: **behoud en beheer**

16u : Niet onder één hoedje te vangen: **paddestoelen**

18u : Nachtvluchten die niemand storen: **vleermuizen**

Het centrale ontmoetingspunt is de Natuurpunt-tent op de Westrandparking. Op de infostand tonen we wat Natuurpunt zo allemaal doet. We houden het gezellig met een natje en een droogje, aangepast aan het tijdstip van de dag. Koffie en koeken 's morgens, een aperitiefje en een knabbel 's middags en een wafel 's avonds. Hou 19 september zeker vrij en maak mensen warm om mee te doen.

Alle hulp is welkom!

We zoeken nog mensen voor de praktische organisatie: onthaal, bediening, afwas, bemanning van de infostand... Maar ook ideeën en suggesties voor randactiviteiten zijn welkom. Neem contact met Eric De Jonge of Marc Bruneel (contactgegevens op voorpagina).

Echte slangelatisjen discreet aanwezig in Dilbeek

De Dilbeekse volksmond verstomt zo zoetjesaan en dat is jammer, want als géén ander weet Jan met de Pet treffende woorden te verzinnen. “Slangelatisjen” is er zo een. Volgens ingewijden slaat de benaming op salamanders. Jammer, want welk dier zou die naam met méér eer kunnen dragen dan de hazelworm die, net als het woord, een samenraapsel lijkt van slang en hagedis? Als ere-salut aan het Dilbeeks taaleigen, hanteert Natuurpunt Dilbeek daarom voortaan de uitdrukking “echte slangelatisj” voor de hazelworm.

Net als een slang heeft hij geen poten – die is hij in loop van de evolutie kwijtgeraakt – en kronkelt hij voort op zijn buik. Maar daar houdt de gelijkenis met de aanstoker van onze verdrijving uit de hof van Eden op. De hazelworm kan namelijk een paar dingen die een slang niet kan. Zijn oogleden sluiten, bijvoorbeeld. En zijn staart laten afbreken als die wordt vastgepakt door een aanvaller. Zijn latijnse naam *Anguis fragilis* betekent zoietsals “breekbare slang” en slaat op dit fenomeen... dat typisch is voor hagedissen. Verder bezit zijn bek geen uitsparing om de tong naar buiten te steken. Hij moet dus altijd zijn bek openen om te “proeven”.

De totale lengte – de staart is even lang als het lichaam – bedraagt maximum 40 cm. In de eitjes ontwikkelen zich volledig uitgegroeide jongen binnen het lichaam van de moeder. De dunvliezige eitjes gaan

meteen na het leggen open. De hazelworm is “eierlevendbarend”.

Op 16 mei 2004 liet de hazelworm zich voor het eerst sinds lang weer eens zien in Dilbeek, met name in het noord-westen van de Wolfspuiten. De vorige waarneming dateerde van 1999: een platgereden exemplaar op de Westrandparking. Die schaarste aan waarnemingen betekenen niet noodzakelijk dat de hazelworm verschrikkelijk zeldzaam is. De reden ligt allicht bij zijn discrete levenswijze. In plaats van open en bloot te zonnen, verkiezen de dieren meestal een warm plekje onder zonbeschenen materiaal zoals planten, stenen of boomstronken. Ook is hij vooral 's ochtends en 's avonds actief. Op de “rode lijst” van amfibieën en reptielen staat de hazelworm als zeldzaam gerangschikt, maar op de plaatsen waar onderzoek is gedaan, blijkt hij toch wat meer algemeen voor te komen.

Andere reptielen zijn er in Dilbeek waarschijnlijk niet aanwezig. Behalve misschien de levendbarende hagedis. Die komt wel meer voor op spoorwegbermen. De spoorlijn door het IJsbos is een kanshebber in dit verband.

Als u “echte slangelatisjen” weet zitten, geef dan een seintje aan amfibieënwerkgroep.dilbeek@versateladsl.be of bel naar Alain Goethals 0473.800.431.

Dilbeek: stedelijk gebied of groene rand?

In mei 2004 stelde de provincieraad van Vlaams-Brabant het provinciaal ruimtelijk structuurplan vast. Aansluitend wordt op gemeentelijk vlak gewerkt aan een lokaal structuurplan. En begin dit jaar keurde de Dilbeekse gemeenteraad het geactualiseerd gemeentelijk natuurontwikkelingsplan (GNOP) al goed. Als alles meezit worden de conclusies van het GNOP overgenomen in het structuurplan. Dat is nodig want nog een niet onbelangrijk deel van de open ruimte is biologisch waardevol en heeft in het gewestplan (dat tot dusver de bestemmingen van gronden vastlegt) geen natuurbestemming gekregen. Groene herbestemmingen zijn dus nodig, in de eerste plaats om op duurzame wijze ecologische verbindingen te kunnen verwezenlijken tussen natuurgebieden.

Concreet: meer en meer natuurgebieden worden omsingeld door lintbebouwing. Kijk maar naar de Wolfsputen en de Thaborberg. Op de grens met Brussel ligt nu nog een prachtig groen lint (een echte groene rand kun je ook zeggen), met Scheutbos (beheerd door het Brussels Instituut voor Milieubeheer), "onze" Thaborberg, waardevolle weilanden en natte boscomplexen langs de Molenbeek (geen specifiek natuurbeheer) en het mooie valleigebied van Kattebroek (beheerd door

SOS Kattebroek). De ecologische verbindingen met de Eikelenberg en met het Kluisje (Brussel) zijn nu al verbroken en de Ring doet de rest.

Willen we dit groene lint én de Wolfsputen niet verder isoleren dan moeten er maatregelen genomen worden om de open ruimte tussen beide natuurcom-

Een stukje échte groene rand rond Brussel gezien vanaf de Thaborberg...

plexen te vrijwaren én ecologisch te verbeteren. Deze open ruimte wordt nu open gehouden door hooguit 3 bejaarde landbouwers. Wat brengt de toekomst? Zal de speculatie niet enorm toenemen, nu in het provinciaal structuurplan sprake is van de afbakening van een Vlaams stedelijk gebied rond Brussel en van een belangrijke taakstelling inzake bijkomende huisvesting in stedelijke zones (de afbakening wordt wel overgelaten aan de Vlaamse regering)?

De bufferzones, die nu al langs de Ring voorzien zijn op het gewestplan (o.a. langs de Oude Eikelenberg), zijn alleszins te beperkt om voormelde natuurverbindingen tot stand te laten komen. Het is dan ook jammer dat de provincieraad niet zelf een aanzet heeft gegeven tot afbakening van natuurverbingsgebieden en van ecologische infrastructuur van bovenlokaal belang (toch één van de provinciale taken in de ruimtelijke planning). Misschien kan er op lokaal vlak een initiatief genomen worden om, door middel van bosuitbreiding en andere acties, natuurverbindingen op het terrein te verwezenlijken. Natuurpunt Dilbeek zal zelf zijn steentje (nee: boompje) bijdragen op en rond de Thaborberg, dit in samenwerking met vzw Michielsheem. Wordt vervolgd.

Proficiat!

U bent een van de **eerste lezers** van natuur•contact on line!

Dit is de eerste elektronische editie van natuur•contact. En u bent bij de eerste abonnees. Voortaan krijgt u dus uw lokale Natuurpunt-informatie vóór alle anderen én in kleuren.

Een tip: je hoeft dit niet geheim te houden. Als je vindt dat Natuur•contact gezien mag worden, stuur dan het webadres gerust de wereld rond. Iedereen mag weten dat er in Dilbeek nog natuur te beleven valt!

Entomologisch werkgroepje

Er wordt momenteel hard gewerkt aan het natuurbeheersplan voor de Thaborberg. Hiervoor wordt er een inventaris opgesteld van de flora en fauna, die voorkomen in het natuurgebied. We hebben al een redelijke kijk op planten, vogels, amfibieën, vleermuizen en slakken.

Nu komen insecten (kevers, vliegen, hommels, lieveheersbeestjes, vlinders, ...) en spinnen aan de beurt. Hiervoor hebben we een viezebeestjeswerkgroepje opgericht, dat de komende maanden bodembewonende en vliegende beestjes zal vangen en determineren.

Interesse om mee te doen? Contacteer dan Eric De Jonge of lieven.roesems@pandora.be.

Storten toegelaten!

Uiteraard niet in maar vòór onze natuurgebieden! Giften vanaf 30 € geven recht op belastingaftrek. U krijgt hiervoor automatisch een fiscaal attest. Storten kan op nummer 293-0212075-88 van Natuurpunt.

Als u in de mededeling van uw overschrijving "projectnummer 3970" vermeldt, wordt dit bedrag gereserveerd voor de aankoop van natuurgebieden in Dilbeek.

Doen! Want het meest efficiënte middel om natuur te beschermen is het aankopen van natuurgebieden.